

Program för klimatneutrala Umeå 2040 (version för år 2023)

Inledning

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet.

Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040¹, dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser. Som ett delmål beslutades att Umeå kommunkoncern ska vara klimatneutral 2025².

Umeå kommunkoncern genomförde 2021 en första nulägesanalys³ av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun. Analysen visar att följande områden har störst klimatpåverkan, och som koncernen behöver kraftsamla för att minska utsläppen från:

- Byggnader av fastigheter och anläggningar
- Energianvändning och fjärrvärme
- Fordon och transporter

Fokusområden

För att nå kommunfullmäktiges klimatmål fokuserar programmet på gemensamma insatser inom områden som bedöms ha störst potential att bidra till ett fossilfritt samhälle och omställning till en cirkulär ekonomi:

1 Ledning, styrning och organisation

Gemensamma styr- och arbetsgrupper inom koncernen behöver etableras utifrån de prioriterade områdena. Arbetsgrupperna ska ta fram, prioritera och initiera processer för att minska koncernens klimatpåverkan samt styra bort från processer som riskerar leda till ökad klimatpåverkan.

2. Klimatinvesteringsplaner

Umeå kommunkoncerns investeringar behöver analyseras utifrån klimatmålen för att både synliggöra klimatnyttan och gapet mellan mål och investering. Koncernen behöver både utveckla och implementera en samlad metod för klimatinvesteringsplaner.

¹ Klimatneutralt Umeå 2040 - Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990. (Definitioner har samma betydelse som Sveriges klimatmål.)

² Klimatneutral kommunkoncern 2025 – Kommunkoncernen utsläpp av växthusgaser ska minska och ska vara minst 85 % lägre år 2025 än utsläppen år 2019. Det kan ske med hjälp av bland annat cirkulära materialflöden och återbruk, hållbart resande och transporter, grön energi och energieffektivisering. (Umeå kommunkoncern följer samma definition som Sveriges klimatmål. Det finns dock inget nuläge för 1990 varav Umeå kommun använder 2019 års tillgängliga data som basår.)

³ Nulägesanalysen presenteras i Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen.

3. Hållbart resande

Transporter står för en betydande del av Umeås territoriella utsläpp och utsläppen från såväl person- som godstransporter behöver minska. För att nå målet om 65 % hållbart resande behövs ytterligare insatser göras. Även arbetet med elektrifieringen av kommunkoncernens fordon är en viktig del i att uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern.

4. Cirkulär ekonomi

Umeå kommunkoncern behöver utveckla arbetet med cirkulär ekonomi⁴ ytterligare, som ett konkret sätt att bidra till klimatmålen. Cirkulära materialflöden, avfallshantering, affärsmodeller, upphandling, återbruk och reparationer är centralt för att lyckas i klimatomställningen. Pågående dialog kring återbruk, till exempel inom byggsektorn, ska fortsätta, samt att behovet av gemensam handlingsplan ska analyseras.

Uppföljning

Kommunstyrelsen har samordningsansvar för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. En viktig del i programuppföljningen är att säkerställa om programmet uppnår sitt syfte. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda fokusområdena till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning. Umeå Energi, Bostaden och VAKIN upprättar årligen hållbarhetsredovisningar. Där redovisas bland annat utsläpp från egna transporter, energianvändning och energiproduktion och relevanta mätetal ingår som en del i uppföljningen av programmet.

Indikatorer

Under kommande år kommer indikatorer och datafångst att utvecklas för att motsvara behov och förutsättningar i kommunorganisationen. I den mån det är möjligt ska uppföljningen inkludera statistik som synliggör att olika grupper i samhället har olika förutsättningar i klimatomställningen.

⁴ Cirkulär ekonomi – innebär att: 1) designa och planera för smartare och effektivare användning av produkter och material vi redan har genom återanvändning, återvinning och utveckling av det som redan finns. 2) minimera uttag av ämnen från berggrunden och fossila källor när vi behöver producera något nytt. Designa på ett sätt som medger långtidsanvändning, återbruk (utveckling av produkt) och återvinning.

Indikator	Nuvärde	Mål 2025	Långsiktigt mål (2030/2040)	Källa
Utsläpp av växthusgaser, kommunorganisatoriskt, kton CO ₂ e	117 (2019)	18*	Minska	Klimatnuläge 2021, v.1.0
Utsläpp av växthusgaser, kommungeografiskt, kton CO ₂ e	593 (2019)	492	90**	ClimateView
Andel hållbart resande (buss, cykel, gång) i Umeås tätort, procent	50 (2014)	65	-	Resvaneundersökning 2014
Mängd insamlat kommunalt avfall, exkl trädgårdsavfall, kg/person och år	392 (2021)	380	-	Avfallwebb
Andel kommunalt avfall till materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, procent	41 (2020)	60	-	Kolada

*85% lägre än utsläppen år 2019

**85% lägre år 2040 än utsläppen år 1990

Riktade utvecklingsanslag för klimatneutralitet

Anslag (tkr)	Budget 2022	Budget 2023	Plan		
			2024	2025	2026
Utvecklingsanslag klimatneutralitet	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000

Relaterade dokument

Styrdokument antagna av KF/KS

- Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)
- Cykeltrafikprogram (KF 2018)
- Energiplan (KF 2003)
- Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)
- Godstrafikprogram (KF 2018)
- Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2016)
- Kollektivtrafikprogram (KF 2021)
- Näringslivsstrategi Umeå kommun (KF 2019)
- Parkeringsprogram (KS 2013)
- Riktlinjer för resor i tjänsten, Umeå kommun (KS 2016)
- Strategiska planen (KF 2016)
- Trafiksäkerhetsprogram (KF 2014)
- Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)
- Umeås lokala miljömål (KF 2020)
- Åtgärdsplan för minskade utsläpp av växthusgaser (KF 2009)
- Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF 2015)

Övriga relaterade dokument

- Program för social tillväxt
- Program för social hållbarhet
- Program för digitalisering

Umeå kommunkoncerns bolag

- Affärsplan 2018–2022 (Bostaden 2017)
- Affärsplan 2020–2024 (Vakin 2019)
- Affärsplan inkluderar hållbarhetsmål för minskat klimatpåverkan (UPAB)
- Affärsplan inkluderar hållbarhetsmål för minskad miljö- och klimatpåverkan (Umeå Energi)
- Hållbarhetspolicy (Umeå Energi)
- Hållbarhetsstrategi (Bostaden, ej beslutat)
- Kollektivtrafikplan inkluderar hantering av miljöambitioner (Kollektivtrafiken 2020)
- Ägardirektiv för de kommunala bolagen Miljöledningssystem (ISO 14 001) Umeå Energi, Vakin, delar av Umeå kommun

Undertecknade åtaganden

- Klimatkontrakt 2030
- Circular Cities Declaration
- Covenant of Mayors
- Cities Race to Zero

Kommande styrdokument

- Arkitekturpolicyn/träbyggnadsstrategi
- Handlingsplan för cirkulär ekonomi
- Umeås Klimatfärdplan
- Umeå kommuns åtgärdsprogram för miljömålen
- Resepolicy

Tilläggsuppdrag relaterade till program för klimatneutralitet 2040

Nedan redovisas befintliga och nyttillkommande uppdrag relaterade till program för klimatneutralitet.

Kommunfullmäktiges uppdrag 2023–2026 inom område klimatneutralitet

Tilläggsuppdrag 2021:25 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att göra en förstudie om kommunalt samordnad varudistribution för kommunens egen distribution.

Tilläggsuppdrag 2022:5 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och Umeå Energi i uppdrag att samordna arbetet med att revidera kommunens energiplan. Arbetet ska ske i dialog med andra berörda bolag och förvaltningar i syfte att skapa en kommunkoncerngemensam energiplan. I detta arbete ingår att göra en analys av de vägval kommunkoncernen står inför rörande energifrågorna för att minska växthusgasutsläppen.

Tilläggsuppdrag 2022:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram kriterier för utvecklingsanslaget för klimat.

Tilläggsuppdrag 2022:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att arbeta vidare med den europeiska motsvarigheten till tidigare svenska Klimatkontrakt 2030, EU kommissionens satsning Climate city Contracts, med målet att teckna motsvarande kontrakt.